

"Çekirdekdeki ukde-i hayatiyenin tenebbühü, yani uyanıp açılarak neşvünemâ bulması, o derece zâhir ve kesrette ve mebzuliyette ülfet içinde, zaman-ı Âdem'den beri hikmet-i beşeriyenin nazarında gizli kalmıştır." cümlesini açıklar mısınız?

Kainatta her şey bir sebep vasıtası ile varlık kazanıyor. Bu sebeplerin bazıları çok zahir ve görünür olmasından, tetkik ve tahlile lüzum kalmadan anlayabiliyoruz. Mesela yağmurun bulutlar vasıtası ile gönderilmesi gibi. Bazılarını da tetkik ve tahlil neticesinde idrak edebiliyoruz. Mesela suyun iki hidrojen, bir oksijen bileşeninden oluşması gibi. Bunlar da insanlığın kolektif aklını temsil eden fen ilimlerinin bir neticesi olarak zahir oluyor.

Allah, bazı önemli nimetlerinin sebeplerini çok ince ve latif kılmasından, o sebepleri zahir olarak görmek, hatta fenni olarak da tam izahını yapmak mümkün görünmüyor. Bu yüzden bu nimetler adeta sebepsiz gibi vücuda geliyor. Dikkat ve iman gözlüğü ile bakıldığında o nimetin arka cephesinde Allah'ın kudret ve rahmet eli çok açık ve zahir olarak görünür. Dikkat ve iman gözlüğü ile bakamayanlar ise, o nimetleri alışkanlık ve basitlik içinde saklayıp akıldan kaçırıyorlar. Böyle olunca, ülfet ve basit görme marazı o nimetlerin sebeplerini ya da arka cephesinde işleyen kudret ve rahmet elini hafilik perdesin de saklıyor.

Üstat, bu nimetlerden **hayat nimetinin** köken ve sebebinin, insanlık nazarında bu ülfet ve basit görme marazından dolayı gizli kaldığını ifade ediyor. Hayat nimetinin, ne sebep açısından, ne de nimeti veren Allah açısından görülememesi ve bilinmemesini Üstat bu ibareler ile ifade ediyor.

Varlık, hayat, nur gibi nimetlerin hem **mülk**, hem de **melekut** yüzü şeffaf ve parlak olmasından, Allah bu nimetlere kesif ve kalın sebepleri aracı ve vasıta olarak tayin etmemiştir. Tayin etse bile, gayet latif ve ince bir sebep vasıtası ile bize ikramda bulunmuştur.

İşte sebebin ince ve latif olması, insanlığın nazarında hafi kalmasına ve nimetin de adileşmesine sebebiyet vermiştir. Hayatlılar içinde en basit ve en adisi olan bitkilerin hayat kökeninin bilinmemesi ve anlaşılabilmesi bu fikirleri teyit eder. Çekirdeğin uyanma ve hayat bulma safhasını, halen bilim ve fen tam olarak izah ve keşif edemiyor.